

UDK 811.163.6'374

Tanja Fajfar

ZRC SAZU, Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša

tanja.fajfar@zrc-sazu.si

Mojca Žagar Karer

ZRC SAZU, Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša

mojca.zagar@zrc-sazu.si

ANALIZA KRATIC V TERMINOLOŠKIH SLOVARJIH

V članku smo analizirali kratice v terminologiji, zanimal nas je zlasti njihov prikaz v terminoloških slovarjih. Med krajšavami so v pregledanih slovarjih daleč najpogostejše kratice, ostalo so okrajšave in simboli. Sicer je absolutni delež kratic v terminoloških slovarjih relativno majhen, po večji količini kratic pa izstopa področje farmacije. Izkazalo se je, da so kratice v pregledanih slovarjih skoraj izključno iz angleščine in slovenščine, kratic iz drugih jezikov je zanemarljivo malo. V absolutnem smislu je kratic iz angleških terminov več, podrobnejša analiza pa pokaže, da je pretežen izvor kratic odvisen predvsem od stroke.

Ključne besede: terminologija, krajšava, kratica, terminološki slovar, razvezava kratice

In this article, we analyzed abbreviations in terminology, in particular their presentation in terminological dictionaries. Abbreviations are the most common shortened forms of terms in the dictionaries reviewed; other shortened forms are abbreviations with full stops and symbols. The number of abbreviations in terminological dictionaries is relatively small in absolute terms. The dictionary that stands out based on the quantity of abbreviations is the *Farmaceutski terminološki slovar: 2., dopolnjena in pregledana izdaja* (Pharmaceutical terminological dictionary, 2nd edition). The analysis shows that abbreviations in the dictionaries reviewed are mostly formed from English and Slovenian terms. There are more abbreviations from English terms than from Slovenian terms in absolute number; however, a more detailed analysis shows that the origin of abbreviations depends a great deal on the field of expertise.

Keywords: terminology, shortened form of a term, abbreviation, terminological dictionary, full form of an abbreviation

1 Uvod¹

V terminologiji so kratice pričakovane, kar gre pripisati temu, da sledijo načelu gospodarnosti, ki je pomembno terminološko načelo, po katerem imajo krajši termini prednost pred daljšimi. Za kratice pa velja ravno to, da so v primerjavi s termini, iz katerih so tvorjene, krajše in zaradi tega sporočilno bolj učinkovite. To je npr. izpostavljeno v Slovenskem pravopisu 1962 v uvodu razdelka o kraticah,² v katerem je

¹ Prispevek je nastal v okviru programa P6-0038, ki ga financira ARRS.

² V Slovenskem pravopisu iz 1950 (člen 77) in Slovenskem pravopisu iz 1962 (člen 97) *kratica* označuje pojem, ki ga danes označuje *krajšava*.

hkrati opozorjeno tudi na drugo plat kratic oz. krajšav, in sicer na njihovo potencialno nerazumljivost. V členu 97 lahko preberemo:

Hitri tempo življenja nujno narekuje kratko izražanje, po drugi strani pa velika razčlenjenost in specializacija vsiljujeta dolga opisna imena, da ne nastanejo zamenjave. Iz te stiske nas rešujejo kratice, okrajšave, dogovorjena znamenja, simboli in šifre, ki ponekod preraščajo že v poseben jezik. Njihova vrednost je v kratkosti, njihova slaba stvar pa v nenazornosti [...] Kratica pa more doseči svoj namen le, če je zadosti jasna, razumljiva in nedvoumna.

Kratice gotovo zagotavljajo nedvoumno sporočanje (Paulin 2009: 199), vendar to velja le za ustaljene kratice. Na nekaterih področjih znanosti, npr. v medicini in farmaciji, se namreč vse bolj opozarja na problem pretiranega tvorjenja in uporabljanja kratic, ki so večini nerazumljive, zaradi česar je oteženo strokovno sporazumevanje. To ugotavlja npr. James A. Kushlan (1995: 1), ki v uvodniku v *Journal of Child Neurology* izpostavi, da je pretirana raba kratic ovira za jasno strokovno sporazumevanje.³ Poudari, da je še posebej na področju medicine pomembno, da je sporočanje jasno in nedvoumno, saj so v nasprotnem primeru lahko ogroženi pacienti ali zavedeni drugi znanstveniki, katerih raziskovanje temelji ali je odvisno od ustreznega razumevanja znanstvenih besedil (Kushlan 1995: 1). V uvodniku k *Journal of Child Neurology* avtorja Rogerja A. Brumbacka (2009: 1477) prav tako lahko preberemo, da pretirana raba kratic ogroža varnost pacientov. Zaradi tega se je organizacija Joint Commission, ki akreditira in podeljuje certifikate več kot 21.000 zdravstvenim organizacijam in programom v ZDA,⁴ odločila, da bo spodbujala zmerno rabo kratic, ki naj bi prispevala k varnosti pacientov v bolnišnicah v ZDA (Brumback 2009: 1477). Tudi v članku *Odtujitev občinstva: Kako kratice ovirajo znanstveno sporazumevanje*⁵ avtorji priznavajo, da so kratice gospodarne in sporazumevalno učinkovite, vendar so v znanstvenem sporazumevanju prepogoste in pogosto nepotrebne (Hales, Williams, Rector 2017).

Kljub tem pomislekom, povezanih zlasti z rabo kratic v medicini, pa kratice na splošno v terminologiji niso nezaželene, vprašanje je le, koliko kratic prenese besedilo, da je še razumljivo, in koliko kratic prenese terminologija posamezne stroke, da sporazumevanje še ni oteženo. V kontekstu terminologije je zanimiv tudi izvor kratic, torej, ali je podstava kratice tujejezični (praviloma angleški) ali slovenski termin. Za prispevek bomo analizirali kratice (in primerjalno tudi druge krajšave) ter njihov prikaz v različnih terminoloških slovarjih, ki so nastali v Terminološki sekciji Inštituta za

³ V angleški terminologiji je *abbreviation* krovni pojem, ki vključuje akronime (ang. *acronyms*) in inicializme (ang. *initialisms*). Akronimi se lahko preberejo kot navadne besede, npr. SCUBA, pri inicializmih pa se prebere vsaka črka posebej, npr. FBI (Hales, Williams, Rector 2017). V slovenski terminologiji gre v obeh primerih za kratice, le da so prve nečrkovalne kratice, druge pa črkovalne kratice (Pravopis 8.0, poglavje Krajšave). V *Slovensko-angleškem glosarju jezikoslovnega izrazja* (Sicherl in Žele 2012) je slovenskim terminom *kratica*, *okrajšava* in *krajšava* pripisan angleški termin *abbreviation*, *akronim* pa ima angleški ustreznik *acronym*. *Akronim* se v slovenščini (sicer redko) uporablja kot sinonim za *kratico*. Ker pojmi v slovenskem in angleškem pojmovnem sistemu niso prekrivni, smo za potrebe članka uporabili naslednje angleške ustreznike za slovenske termine: *shortened form of a term* (slv. *krajšava*), *abbreviation* (slv. *kratica*), *abbreviation with a full stop* (slv. *okrajšava*).

⁴ The Joint Commission. Na spletu.

⁵ V izvinku: *Alienating the Audience: How Abbreviations Hamper Scientific Communication*.

slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU po letu 2000. Gradivo obsega 14 slovarjev različnih strok, v katerih je več kot 60.000 slovarskih sestavkov.

2 Kratice

Najprej bomo predstavili različne definicije kratice, tvorjenje in klasificiranje različnih tipov kratic ter značilnosti kratic v terminologiji, zlasti glede na izvor termina, iz katerega so tvorjene.

2.1 Opredelitev kratice

Prvi, ki je kratico definiral kot vrsto krajšave, je bil Rode (1974). Krajšavo je opredelil kot del pisanega sporočila, pri katerem se zapisuje le del celotnega besedila. Deli se na okrajšavo in kratico. Okrajšava je praviloma zapisana z malimi črkami in s piko ter se pri branju izgovarja kot celotno sporočilo. Kratica pa je praviloma zapisana z velikimi črkami, brez pike in se pri branju ne razvezuje več (Rode 1974: 215).

V Slovenskem pravopisu 2001 (SP 2001) je to hierarhično razmerje med krajšavo in kratico ohranjeno. *Kratica* je opredeljena kot 'samostalniki, nastali iz začetnih delov večbesednega poimenovanja' (SP 2001:§ 1135), krajšava pa kot 'ohranjeni del zapisane besede, okrnjene v nezačetnem delu' (SP 2001:§ 1135). Med krajšave spadajo še *okrajšava* (oz. < oziroma), *formula* (CO₂ < ogljikov dioksid) in *simbol* (t < čas) (SP 2001: § 1020). To je razlika glede na Rodetovo klasifikacijo, po kateri se med krajšave uvrščajo samo kratice in okrajšave, ne pa tudi simboli in znamenja, ki so »dogovorjeni znaki, s katerimi zaznamujemo posamezne pojme, ne da bi pri tem izpisovali celotno ime pojma, pri branju pa izgovorimo ime pojma, ne pa ime samega znaka: kg 'kilogram' in ne [kə-gə] ali [ka-ge]« (Rode 1974: 215). SP 2001 (§ 1021) pa simbol razume kot vrsto krajšave, ki se od kratice razlikuje v tem, da je tvorjen iz krna ene besede, medtem ko je kratica tvorjena iz krnov besedne zveze.

Tudi v predlogu prenovljenih pravopisnih pravil⁶ krajšave obsegajo kratice, okrajšave, simbole in formule. Kratica je definirana kot 'ustaljena krajšava večbesednih poimenovanj, ki je praviloma zapisana s samimi velikimi črkami'.⁷ V SSKJ2 je kratica definirana kot 'ustaljena okrajšava večbesednih imen, navadno iz začetnih črk ali zlogov', v *Enciklopediji slovenskega jezika* (Toporišič 1992) pa kot 'beseda, nastala iz sklopljenih krnov večbesedne zveze'. Kot sinonim za kratico je v obeh priročnikih naveden *akronim*.

Korošec v razpravi *O krajšavah* (1993: 24, 27) povzame, da so kratice iz neenobesedne podstave, ne vsebujejo ločil, zanje velja odzadnja smer krnjenja, lahko so treh vrst, in sicer samo pisne, govorno-pisne in pisne ali govorno-pisne, z vidika ustaljenosti pa so

⁶ Pravopis 8.0, poglavje Krajšave.

⁷ Natančneje o spremembah in novostih glede zapisovalnih, slovničnih in skladijskih lastnosti kratic v predlogu prenovljenih pravopisnih pravil T. Lengar Verovnik (2018).

avtomatizirane ali priložnostne. A. Vidovič Muha (2000: 22–23) o kraticah razpravlja v okviru izrazne podobe samostalniškega leksema, ki je poleg besede lahko tudi stalna besedna zveza ali leksikalizirana krajšava. Med leksikalizirane krajšave šteje kratična poimenovanja in simbole, pri čemer opozori, da je treba ločevati med leksikaliziranimi krajšavami, ki so samo pisne, in leksikaliziranimi krajšavami, ki so tudi glasovne. Samo slednje razume kot prave lekseme. N. Logar (2003: 140) na podlagi analize gradiva dopolni opredelitev kratice, in sicer jo definira kot tvorjenko iz eno- ali večbesedne podstave, pri čemer je podstava največkrat samostalniška stalna besedna zveza, lahko pa tudi stavčna zveza.

2.1.1 Tvorjenje kratic in njihova tipologija

Rode (1974: 216–17) glede na način nastanka ločuje med inicialnimi, zlogovnimi ali kombiniranimi kraticami. Najpogostejše so inicialne kratice, ki se tvorijo tako, da se vsaki besedi neokrajšanega besedila vzame prva črka, te pa se nato združijo, npr. *Republiška izobraževalna skupnost – RIS*. Druga skupina so zlogovne kratice, ki nastanejo tako, da se vsaki besedi neokrajšanega besedila vzame prvi zlog, ti pa se nato združijo v novo besedo, npr. *Narodni magazin – NAMA*. Kombinirane kratice nastanejo s kombinacijo glasovno branih črk in zlogov, npr. *Tovarna motorjev Sežana – TOMOS*.⁸

V SP 2001 (§ 1021) lahko preberemo, da kratice nastajajo tako, da se besede ali stalne besedne zveze okrnijo, navadno prav do začetnih črk, npr. Slovenska akademija znanosti in umetnosti > S, A, Z, U. Tako dobljeni krni iz besednih zvez se nato strnijo v kratico (S, A, Z, U > SAZU). Prvotni krni v kratici se načeloma pišejo z velikimi črkami, izjemoma tudi mešano, npr. TAM, SAZU, BiH.⁹ V predlogu prenovljenih prapropisnih pravil je zapisano podobno: »Kratice nastanejo tako, da netvorjene in tvorjene besede ali stalne besedne zveze okrnimo, navadno prav do začetnih črk besed oziroma njihovih delov.« (Pravopis 8.0, poglavje Krajšave)

N. Logar (2003: 140–41) za kratice pravi, da nastanejo s krnjenjem vseh sestavin podstave, in sicer z zadnje strani in v vsaj dva krna. Ker sta obseg in način krnjenja pogosto nepredvidljiva, jih označi za jezikovnosistemsko nepredvidljive tvorjenke.

2.2 Kratice v terminologiji

V nadaljevanju se bomo osredotočili na kratice v terminologiji. Večinoma gre za kratice, ki nastanejo iz terminov in imajo status termina – poimenovali smo jih kratični termini. Druga skupina pa so kratice iz lastnih imen, ki niso termini, vendar se avtorji terminoloških slovarjev včasih kljub temu odločijo, da jih je smiselno uvrstiti v slovar. Kot že omenjeno, so kratice v terminologiji zaradi svoje praktičnosti razmeroma pričakovan pojav.

⁸ O tvorjenju kratičnih imen podjetij A. Gložančev (1991: 62–77).

⁹ O rabi veznikov in predlogov pri tvorbi kratic M. Kompara (2015).

Za kratico kot najbolj tipično vrsto krajšave torej velja, da praviloma nastane iz začetnih črk večbesednega poimenovanja. Z rabo kratic je zadoščeno načelu gospodarnosti, ki je v funkciji učinkovitega sporazumevanja, hkrati pa je treba upoštevati, da pretirana raba kratic to učinkovitost onemogoča. Če je namen jasno in nedvoumno sporočilo oz. besedilo, je kratice treba uporabljati zmerno. Poleg prevelike količine kratic so ovira za razumevanje lahko tudi kratice, tvorjene iz angleščine.

2.2.1 Kratice v terminologiji glede na jezik termina, iz katerega so tvorjene

Kratice so lahko tvorjene iz slovenskega ali tujejezičnega termina, najpogosteje iz angleščine (prim. Bokal 2004: 49, Logar 2005: 221). Paulin (2009: 195) npr. za kratice na področju tehnike ugotavlja, da »se vse pogosteje pojavljajo [...] namesto večbesednih izrazov, predvsem za poimenovanja bolj z apletenih postopkov, npr. ALGOL za algoritemski programski jezik, DDTA za diferencirana diferenčna termična analiza. Praviloma so take kratice prišle iz tujega jezika, predvsem angleščine, le včasih iz nemščine, in ustrezajo tujejezični razvezavi«. Podobno tudi T. Leben - Pivk (1998: 57, 61–62) za kratice v gumarstvu ugotavlja, da so tvorjene v glavnem iz tujih jezikov, najpogosteje iz angleščine, kar povzroča težave v oblikoslovju in skladnji. V slovensko gumarsko terminologijo kratice s tujejezično podstavo prihajajo z mednarodnimi standardi, tehnično dokumentacijo, tujejezično literaturo in strokovnimi srečanji.

Velika količina kratic, tvorjenih iz angleških terminov, gotovo ne zadosti jasnosti in nedvoumnosti sporazumevanja, kar je osnovna funkcija terminologije. Nedvoumno pa je ta tip kratic v terminologiji prisoten, očitno še posebej na področju tehnike in naravoslovja (Logar 2003: 140).¹⁰ To potrjujejo tudi avtorji 2. izdaje *Farmaceutskega terminološkega slovarja*, ki so v uvodu k slovarju izpostavili, da vsebuje razmeroma veliko mednarodnih in slovenskih kratic, pri čemer so mednarodne kratice predstavljene z angleško podstavo ter s puščico k slovenskemu nekratičnemu poimenovanju, slovenske pa samo k nekratičnemu poimenovanju (Zasnova in zgradba slovarja: 14). Izpostaviti velja še navodilo avtorjev *Angleško-slovenskega slovarja izbranih izrazov iz biokemije in molekularne biologije*, ki so v točki 8 Splošnih določb z naslovom Pogosto uporabljane kratice eksplicitno zapisali: »Angleških kratic, razen v poljudnih besedilih, ne slovenimo oziroma jih ne tvorimo iz slovenskih izrazov. Zgledi: ATP, DNA, dNTP, ELISA, PCR.«¹¹ Tudi Kališnik (1998: 82) za krajšave na področju medicine meni, da s »prisiljenim slovenjenjem mednarodno sprejetih in uveljavljenih ali prevladujočih kratic ne delamo usluge niti slovenščini niti Slovencem«. Njegov predlog je, da sprejeto kratico ob prvi uporabi v besedilu razvežemo po slovensko, kadar je mogoče, sicer pa

¹⁰ Navedimo še dva termina s področja avtomatike, in sicer termina *cenilka ISTSE* in *cenilka ISTAE*, ki sta slovenska ustreznika za angleška termina *integral of squared time multiplied by the squared error criterion* ali krajše *ISTSE criterion* in *integral of squared time multiplied by the absolute value of the error criterion* ali krajše *ISTAE criterion*. Termina sta iz *Terminološkega slovarja avtomatike* (2., dopolnjena in pregledana izdaja), v katerem je *cenilka ISTSE* definirana kot 'cenilka, ki je določena z integralom zmnožka kvadrata časa in kvadrata vrednosti pogreška', *cenilka ISTAE* pa kot 'cenilka, ki je določena z integralom zmnožka kvadrata časa in absolutne vrednosti pogreška'.

¹¹ O razmerju med kraticama DNA in DNK oz. o tem, katero kratico uporabiti v določenem tipu besedila, gl. terminološki odgovor z naslovom DNK, ki je objavljen v Terminološki svetovalnici na Terminologišču.

v izvornem jeziku in dodamo slovenski prevod razvezave. Podobno lahko preberemo v *Medinstitucionalnem slogovnem priročniku* (razdelek 10.7), ki je referenčni jezikovni priročnik za institucije EU: »Kratice, ki so v enaki obliki sprejete v vseh jezikih, npr. za urade in agencije Evropske unije, naj se kot take uporabljajo tudi v slovenskem jeziku (npr. EMA ne prevajamo niti ne pišemo Ema, kot bi sicer predlagal SP; prav tako te kratice ni treba sklanjati).«

Tudi N. Logar (2003: 140) na podlagi raziskave o pogostosti terminoloških kritic v treh strokovnih oz. znanstvenih revijah s področja tehnike, naravoslovja in humanistike sklene, da je večina terminoloških kritic iz teh revij prevzetih iz angleščine in ne tvorjenih iz slovenščine. Korošec (1993: 26) pa ugotavlja, da deluje neko pravilo, da se tuje kratice izmikajo prevajanju. Navede primer kratice AIDS, ki je v slovenščini uveljavljena kratica, medtem ko predloga SPIN (iz *sindrom pridobljene imunske nezadostnosti*) stroka ni sprejela.

Strokovnjaki kratice iz tujejezične podstave praviloma uporabljajo neproblematično, saj jih ne razumejo kot tvorjenke iz angleškega termina, ampak kot ustaljen termin. Velja namreč, da se strokovnjaki (v nasprotju z jezikoslovci) praviloma redkeje sprašujejo o ustreznosti oz. neustreznosti termina glede na posamezni jezikovni sistem. Zanje je bistveno, da jim terminologija omogoča nemoteno sporazumevanje (prim. Cabré 1999: 11–12).

3 Kratice v terminoloških slovarjih

Kot smo že omenili v razdelku 2.2, kratice v terminologiji lahko razdelimo v dve skupini. V prvi so kratični termini, torej kratice, tvorjene iz terminov,¹² v drugi pa so lastnoimenske kratice, torej kratice, tvorjene iz lastnih imen. Te niso tipični termini, saj ne označujejo pojma. V terminološki slovar naj bi bili vključeni le kratični termini, vendar se avtorji slovarjev pogosto odločijo, da vanje vključijo tudi najpogostejše ali najpomembnejše lastnoimenske kratice. Ker so v analizo vključene vse kratice¹³ v pregledanih terminoloških slovarjih, bomo v nadaljevanju uporabljali poimenovanje kratica, čeprav gre najpogosteje za kratične termine.

Glede na zgornja teoretična izhodišča nas zanima, kolikšen je delež kritic v pregledanih slovarjih glede na ostale krajšave in kolikšen je delež kritic oz. krajšav glede na vse termine, uslovarjene v posameznem slovarju. Prav tako bomo preverili, kako so kratice prikazane v terminoloških slovarjih in kaj lahko iz tega prikaza sklepamo o njihovem normativnem statusu. Ker se v literaturi pogosto omenja tudi jezik termina, iz katerega nastane kratica, bomo v analizo vključili tudi ta vidik.

¹² Če so kratični termini, ki se uporabljajo v slovenski terminologiji, tvorjeni iz tujejezičnega termina, jih imenujemo citatni kratični termini.

¹³ Medtem ko so kratice v strokovnih besedilih lahko priložnostne ali ustaljene, pa so v terminološki slovar vključene samo slednje.

3.1 Analiza kratic

Pregledali smo 14 terminoloških slovarjev, ki so nastali v Terminološki sekciji Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU po letu 2000. Ti slovarji so (našteti so po vrstnem redu glede na leto izida): Planinski terminološki slovar (PITS, 2002), Geografski terminološki slovar (GeogTS, 2005), Gemološki terminološki slovar (GemTS, 2005), Geološki terminološki slovar (GeolTS, 2006), Čebelarški terminološki slovar (ČTS, 2008), Gledališki terminološki slovar (GledTS, 2011), Slovenski smučarski slovar (SSS, 2011), Botanični terminološki slovar (BTS, 2011), Tolkalni terminološki slovar (TTS, 2014), Terminološki slovar uporabne umetnosti – pohišstvo, ure, orožje (TSUU, 2015), Urbanistični terminološki slovar (UTS, 2015), Terminološki slovar avtomatike (2., dopolnjena in pregledana izdaja) (TSA2, 2018), Pravni terminološki slovar (PTS, 2018), Farmaceutski terminološki slovar (2., dopolnjena in pregledana izdaja) (FTS2, 2019).¹⁴

V analizo smo poleg kratic primerjalno vključili tudi druge vrste krajšav, in sicer okrajšave in simbole. V nobenem od pregledanih slovarjev ni formul. V GeogTS, GledTS in TTS se pojavijo krajšave, ki pa niso razumljene skladno z aktualno terminologijo, kar pomeni, da ne označujejo krovnega pojma, ki vključuje štiri vrste krajšav.

V analizi smo krajšave iz GeogTS uvrstili med kratice, krajšave iz GledTS in TTS pa med okrajšave. Tudi v ČTS in GemTS se poleg kratic pojavi 5 krajšav,¹⁵ ki smo jih uvrstili med kratice.

Namen analize je torej ugotoviti troje:

- a) koliko kratic in drugih krajšav je v pregledanih slovarjih in kolikšen je njihov delež glede na vse termine v posameznem slovarju,
- b) kako so kratice v slovarjih predstavljene,
- c) iz katere podstave so te kratice tvorjene – iz slovenske ali tujejezične.

3.1.1 Delež kratic in drugih krajšav v pregledanih slovarjih

Najprej smo preverili število kratic in drugih krajšav v 14 terminoloških slovarjih. Dobljene podatke smo vnesli v preglednico 1. V prvem stolpcu so terminološki slovarji, vključeni v analizo, v drugem stolpcu je število kratic, v tretjem število okrajšav, v četrtem število simbolov in v petem število krajšav. Edini slovar, v katerem ni nobene krajšave, je TSUU. V TTS sicer ni kratic, so pa 3 okrajšave. V vseh drugih slovarjih kratice so. Največ jih je v FTS2, in sicer 307, kar predstavlja 54,8 % vseh kratic v pregledanih slovarjih. Sledijo mu BTS z 62 kraticami, kar predstavlja 11,1 % vseh kratic v slovarjih, UTS z 59 kraticami, kar predstavlja 10,1 % vseh kratic v slovarjih, in GeogTS s 40 kraticami, kar predstavlja 7,1 % vseh kratic v slovarjih. Ostalih 10 slovarjev ima skupno 92 kratic, kar predstavlja 16,4 % vseh kratic v pregledanih slovarjih.

¹⁴ Vsi slovarji razen FTS2 so objavljeni tudi na Terminologišču.

¹⁵ 3 krajšave v ČTS in 2 krajšavi v GemTS.

Preglednica 1: Število kratic, okrajšav, simbolov in krajšav v pregledanih terminoloških slovarjih.

slovar	kratice	okrajšave	simboli	krajšave
PITS	17		4	21
GeogTS	40		4	44
GemTS	18		6	24
GeolTS	4	3		7
ČTS	7			7
GledTS	1	1		2
SSS	15		51**	66
BTS	62	30		92
TTS		3		3
TSUU				0
UTS	59			59
TSA2	10			10
PTS	20	8		28
FTS2	307	319*		626
skupno	560 (56,6 %)	364 (36,8 %)	65 (6,6 %)	989 (100 %)

Skupno je v 14 terminoloških slovarjih 560 kratic, kar predstavlja 56,6 % vseh krajšav, vendar je pri interpretaciji preglednice oz. rezultatov treba upoštevati dvoje:

1. Na delež krajšav bistveno vpliva število okrajšav iz FTS2. Okrajšave v tem slovarju predstavljajo kar 87,6 % (319 od 364) vseh okrajšav v pregledanih terminoloških slovarjih (v preglednici označeno z eno zvezdico). Če bi okrajšave iz tega slovarja izločili iz analize, bi bilo skupno samo 45 okrajšav, ki bi predstavljale 6,7 % (45 od 670) vseh krajšav v slovarjih (z upoštevanjem okrajšav iz FTS2 pa ta vrsta krajšav predstavlja 36,8 % (364 od 989) vseh krajšav v pregledanih slovarjih). Z natančnejšo analizo okrajšav v FTS2 ugotovimo, da je kar 296 okrajšav, kar je 92,8 % vseh okrajšav v slovarju, latinskih. Vse imajo dodano pojasnilo, da gre za oznako na zdravniškem receptu. To pomeni, da ne gre za tipične termine, ampak za posebno skupino izrazja, specifičnega za farmacevtsko stroko.
2. Na delež kratic vpliva tudi število simbolov v SSS. Simboli v tem slovarju predstavljajo kar 78,5 % (51 od 65) vseh simbolov v pregledanih slovarjih (v preglednici označeno z dvema zvezdicama). Če bi simbole iz tega slovarja izločili iz analize, bi bilo skupno samo 14 simbolov, ki bi predstavljali 1,5 % (14 od 938) vseh krajšav v pregledanih terminoloških slovarjih (z upoštevanjem simbolov iz SSS pa ta vrsta krajšav predstavlja 6,6 % (65 od 989) vseh krajšav v pregleda-

nih slovarjih). O drugačnem statusu simbolov v primerjavi s kraticami so očitno razmišljali tudi avtorji SSS, saj so v slovar v knjižni obliki simboli vključeni kot dodatek. Zbrani so na seznamu, ki sledi slovarskemu delu. Ker simboli niso tipični termini, ampak gre za dogovorjeni znak, ki ga npr. Rode (1974) niti ne uvršča med krajšave, se nam zdi vključitev simbolov kot dodatek k slovarju smiselna odločitev.¹⁶

Preverili smo tudi, kolikšen delež bi kratice predstavljale med krajšavami v terminoloških slovarjih, če bi iz analize iz razlogov, navedenih v točkah 1 in 2, izključili okrajšave iz FTS2 in simbole iz SSS. Delež kratic bi se s 56,6 % povečal na 90,5 % (560 od 619). Ugotovimo torej lahko, da so od krajšav v obravnavanih terminoloških slovarjih daleč najpogostejše kratice.

Poleg razmerja med kraticami in krajšavami nas je zanimalo tudi, kolikšen delež iztočnic (torej terminov) predstavljajo kratice in krajšave v pregledanih terminoloških slovarjih. Podatki so v preglednici 2.

Preglednica 2: Število kratic in krajšav v pregledanih terminoloških slovarjih ter njihov delež v % glede na vse iztočnice.

slovar	št. kratic / št. krajšav	št. vseh iztočnic	% kratic / % krajšav
PITS	17 / 21	3599	0,5 % / 0,6 %
GeogTS	40 / 44	8922	0,4 % / 0,5 %
GemTS	18 / 24	3025	0,6 % / 0,8 %
GeolTS	4 / 7	10.805	0,04 % / 0,06 %
ČTS	7 / 7	3073	0,02 %
GledTS	1 / 2	2967	0,03 % / 0,06 %
SSS	15 / 66	4052	0,4 % / 2 %
BTS	62 / 92	6728	1 % / 1 %
TTS	0 / 3	635	0 / 0,5 %
TSUU	0 / 0	1200	0 %
UTS	59 / 59	2173	3 % / 3 %
TSA2	10 / 10	2020	0,5 % / 0,5 %
PTS	20 / 28	10.094	0,2 % / 0,3 %
FTS2	307 / 626	6454	5 % / 10 %
skupno	560 / 989 (56,6 %)	65.747 (100 %)	0,9 % kratice / 1 % krajšave

¹⁶ Simboli v SSS, objavljenem na Terminologišču, pa so prikazani v slovarskih sestavkih.

V prvem stolpcu so navedeni terminološki slovarji, vključeni v analizo, v drugem stolpcu so podatki o številu vseh kratic v določenem slovarju in številu vseh krajšav v tem slovarju (podatki so ločeni s poševnico), v tretjem stolpcu so podatki o številu vseh iztočnic v posameznem slovarju, v četrtem stolpcu pa so podatki o odstotku kratic in krajšav glede na vse termine v določenem slovarju (podatki so ločeni s poševnico).

Po deležu kratic izstopa FTS2, v katerem kratice predstavljajo okrog 5 % iztočnic, krajšave v celoti pa celo okrog 10 % iztočnic.¹⁷ Omeniti velja še UTS, v katerem so kratice edina vrsta krajšav in predstavljajo približno 3 % vseh iztočnic, in BTS, v katerem kratice (in tudi krajšave) predstavljajo približno 1 % vseh iztočnic. Če upoštevamo vse iztočnice v vseh slovarjih, kratice predstavljajo samo 0,9 % vseh iztočnic, krajšave pa 1 % vseh iztočnic. Glede na ugotovitve iz literature (npr. Logar 2003: 136–41), da število kratičnih in izkratičnih terminov narašča, je zanimivo, da v absolutnem smislu kratice oz. krajšave predstavljajo relativno majhen del v terminoloških slovarjih predstavljene terminologije.

3.1.2 Prikaz kratic v terminoloških slovarjih

V drugem delu analize smo preverili, kako so kratice v pregledanih slovarjih predstavljene. V vseh slovarjih, ki so nastali v Terminološki sekciji, razen v BTS in TSA2, so kratice prikazane v kazalčnih slovarskih sestavkih, v katerih s puščico normativno usmerjajo na nadrejeni termin.¹⁸ V slovarske sestavke je z označevalnikom *kratica* (ali *krat.*) vključen podatek, da gre za kratico, sicer pa je sistem prikazovanja kratic tak kot pri sinonimih. Primerjalno navajamo slovarska sestavka iz UTS, v katerih kratica *FZP* usmerja na svojo razvezavo, termin *urbano okolje* pa na nadrejeni termin *mestno okolje*:

FZP FZP-ja tudi -- [fəzəpə] m kratica → fáktor zelénih površín
urbáno okólje -ega -a s → méstno okólje

V polnem slovarskem sestavku je sinonim *urbano okolje* uveden z oznako S, kratica *FZP* pa s K:

fáktor zelénih površín -ja -- -- m količnik med zelenimi površinami na raščenem terenu in celotno površino gradbene parcele ali območja **K**: FZP

méstno okólje -ega -a s gosto poseljeno območje, ki zajema zazidane površine in odprti prostor, ustrezno opremljeno z gospodarsko in družbeno javno infrastrukturo, za katero so značilne posebne obremenitve, npr. hrup, prašni delci, energetski in snovni tokovi **S**: urbáno okólje

¹⁷ Še enkrat velja opozoriti, da na odstotek krajšav vpliva veliko število okrajšav, ki niso tipični termini, ampak latinske okrajšave kot oznake na zdravniškem receptu.

¹⁸ Nadrejeni termin razumemo kot termin, ki je glede na terminološka načela ustrežnejši, praviloma gre za termin, ki je v rabi bolj ustaljen.

BTS pa je uvedel nov sistem prikazovanja kratic, in sicer je kratica še vedno del kazalčnega slovarskega sestavka, v katerem pa je enosmerno puščico zamenjala dvosmerna puščica.¹⁹ V BTS (Zasnova in zgradba slovarja: 22) je uvedba dvosmerne puščice utemeljena z rabo: »Ker se kratice v besedilih pogosto pojavljajo, smo jih po rabi izenačili s polnimi oblikami terminov, na kar opozarja dvosmerna puščica«. Gre torej za odstop od siceršnje obravnave kratic v terminoloških slovarjih, ki je z uporabo enosmernih puščic kratice vsaj posredno normativno izenačevala s podrejenim oz. manj ustreznim sinonimom. Primera:

NOR -- [nór] m neskl. (ang. nucleolar organizer region) krat. cit. ↔ organizátor jêdrca

PAR -- [pár] m neskl. (ang. photosynthetic active radiation) krat. fiziol., ekol. ↔ fôtosintézno aktivno sévanje

V uvodu je posebej izpostavljen primer kratic *DNA* in *DNK*, ki označujeta isti pojem, le da je prva kratica tvorjena iz angleškega termina, druga pa iz slovenskega. *DNK* je zato opremljena z dvosmerno puščico, *DNA* pa z enosmerno.²⁰

DNK -- [deenká] ž neskl. krat. gen., biokem. ↔ deóksiribonukleínska kislína

DNA -- [deená] ž neskl. (ang. deoxyribonucleic acid) krat. gen., biokem. → deóksiribonukleínska kislína

Praksi dvosmernih puščic so sledili tudi avtorji TSA2. V uvodu k slovarju so zapisali, da so kratični termini prikazani s posebno obojestransko puščico, ki usmerja na razvezano obliko termina, hkrati pa uporabniku prepušča odločitev, katero obliko bo uporabil, kar pomeni, da se normativno ne opredeljuje do tega, ali je primernejša polna oblika termina ali kratični termin. Za razliko od BTS, v katerem so kratice obravnavane enakovredno ne glede na jezik termina, iz katerega so tvorjene, v TSA2 obojestranska puščica velja samo za kratice, tvorjene iz predvidljive podstave, torej praviloma iz slovenščine.²¹ Kratice, tvorjene iz tujejezičnega termina (torej citatni kratični termini), pa v TSA2 z enosmerno puščico usmerjajo na slovenski termin. Medtem ko so avtorji BTS upoštevali rabo in zanemarili jezik termina, iz katerega je kratica tvorjena, so avtorji TSA2 upoštevali tvorbeni vidik kratice – kadar je kratica predvidljiva, tj. tvorjena iz slovenskega termina, je uporabljena obojestransko puščica, sicer pa enosmerna. Primer:

CNC -ja [ceencé] m (ang. computer numerical control) krat. → numêrično vódenje

¹⁹ V nekaterih primerih pa kratica na termin usmerja z enosmerno puščico, in sicer ne glede na to, ali je termin, iz katerega je tvorjena, slovenski ali ne (npr. *ADP*, *REK*). Sklepamo, da so avtorji to puščico enostavno spregledali.

²⁰ Isto velja npr. za kratici *RNK* in *RNA*.

²¹ Začetnice delov termina lahko sicer v slovenščini in angleščini tudi sovpadajo, npr. *GPS* (slv. *globalni pozicijski sistem*, ang. *global positioning system*) ali *DSP* (slv. *digitalni signalni procesor*, ang. *digital signal processor*).

V TSA2 kratice iz tujejezičnih terminov niso več obravnavane kot kratice, ampak kot sinonimi.²² Kratica *CNC* v slovarju ni več samo prikazana kot sinonim, ampak je kot sinonim tudi opredeljena. V slovarskem sestavku *numerično vodenje* ima namreč *CNC* status sinonima in ne kratice.

numêrično vódenje -ega -a s računalniško vodenje obdelovalnih strojev, ki omogoča popolnoma avtomatiziran postopek obdelave materiala in možnost neposredne povezave na programska orodja za računalniško podprto načrtovanje ali računalniško podprto proizvodnjo **S:** CNC

Kratice v pregledanih slovarjih so torej praviloma predstavljene v kazalčnih slovarskih sestavkih, ki kažejo na razvezano obliko termina, nekatere pa so obravnavane v polnem slovarskem sestavku, kar pomeni, da imajo definicijo. V SSS je npr. 13 kratic predstavljenih v kazalčnem slovarskem sestavku, 2 kratici pa v polnem slovarskem sestavku, kar pomeni, da sta definirani. V FTS2 ima 43 kratic od skupno 307 kratic definicijo. Večinoma gre za izlastnoimenske kratice, ki niso tipični termini. V TSA2 8 kratic usmerja na nekratični termin, 2 kratici pa sta definirani. Izjema sta PITS in GemTS, v katerih nobena kratica s kazalko ne usmerja na razvezano obliko termina. Nekatere kratice imajo definicijo, nekatere pa samo svojo slovensko razvezavo, ki nadomešča definicijo, npr.:

ŠPO -ja [šəpəó] m kratica športnoplezalni odsek

NCCS -a [ɛ̀ncécéès] m (ang. National Climbing Classification System) krat. ameriški sistem za ocenjevanje zahtevnosti več raztežajev dolgih alpinističnih smeri, ki upošteva dolžino smeri, število težkih raztežajev, povprečno oceno raztežajev, najtežji raztežaj, težavnost orientacije, vreme, za vzpon potrebni čas z F1 do F13

Prikaz kratic v terminoloških slovarjih torej ni enoten, vsekakor pa lahko ugotovimo, da imajo kratice v terminoloških slovarjih status termina (prikazane so na ravni iztočnic in ne le kot dodatek razvezani obliki termina), res pa je njihova oblika vsaj v primeru kratic iz slovenskih terminov tvorbeno predvidljiva, zato so v večini terminoloških slovarjev prikazane v kazalčnih slovarskih sestavkih z enosmerno puščico. Opozorimo, da enosmerna puščica v teh primerih ne pomeni, da je kratica manj ustrezna oblika termina, čeprav drži, da enosmerna puščica v terminoloških slovarjih načeloma nakazuje normativno neenakovredno razmerje. Ena od mogočih rešitev te zadrege je uporabljena v dveh slovarjih, kjer razmerje med kratičnim terminom in njegovo razvezano obliko ponazarja obojesmerna puščica.

3.1.3 Jezik podstave kratic

V tretjem delu analize nas je zanimalo, iz katere podstave – slovenske ali tujejezične – so tvorjene uslovarjene kratice. Dobljene podatke smo vključili v spodnjo preglednico.

²² Izjema je termin *CASE*, ki obstaja samo v kratični obliki in je tvorjen iz angleškega termina ter nima slovenskega ustreznika. Ker je to torej edina oblika termina, ki se uporablja v stroki, ima kratica *CASE* status nevtralnega termina, čeprav gre za citatni kratični termin.

Od skupno 560 kratic je 181 kratic tvorjenih iz slovenskega termina, 363 kratic iz angleškega termina, 4 kratice iz latinskega, 4 kratice iz francoskega in 1 kratica iz nemškega termina (latinskega, francoskega in nemškega izvora je torej le 0,02 % vseh v terminološke slovarje vključenih kratic). Pri 17 kraticah podstava ni neposredno razvidna iz podatkov, vključenih v slovarski sestavek, vsekakor pa ne gre za kratice iz slovenskega termina.²³ V PITS gre npr. za posebno skupino 6 kratic, ki označujejo ocene zahtevnosti plezalne ture po alpski lestvici, npr. *AD, D, ED*.

Preglednica 3: Jezik podstave kratic v pregledanih terminoloških slovarjih.

slovar	kratice	slv.	ang.	lat.	fra.	nem.	ni podatka o podstavi
PITS	17	5	7				6
GeogTS	40	26	12	1	1		
GemTS	18	1	10				7
GeolTS	4	2	1				1
ČTS	7	3	1				
GledTS	1						1
SSS	15	9	5				1
BTS	62	14	54	3		1	
TTS							
TSUU							
UTS	59	46	12		1		
TSA2	10	6	4				
PTS	20	15	4		1		
FTS2	307	54	253		1		
skupno	560	181	363	4	4	1	16

V 7 slovarjih je več kratic iz slovenske podstave kot kratic iz angleške podstave, pri čemer velja izpostaviti zlasti GeogTS, v katerem kratice iz slovenskega termina predstavljajo 65 % vseh kratic v slovarju, UTS, v katerem kratice iz slovenskega termina predstavljajo 78 % vseh kratic v slovarju, in PTS, v katerem kratice iz slovenskega termina predstavljajo 75 % vseh kratic v slovarju. V 4 slovarjih pa je več kratic iz angleške podstave kot kratic iz slovenske podstave, pri čemer velja izpostaviti BTS, v katerem

²³ Seštevek vseh kratic, analiziranih po jeziku podstave, je večji od 560, ker posamezne kratice usmerjajo na več terminov. V UTS tako 59 kratic usmerja na 65 terminov.

kratice iz angleškega termina predstavljajo 87,1 % vseh kratic v slovarju, in FTS2, v katerem kratice iz angleškega termina predstavljajo 82,4 % vseh kratic v slovarju.²⁴

Če natančneje pogledamo 3 slovarje, ki vsebujejo največ kratic, ugotovimo, da v FTS2 in BTS prevladujejo kratice iz angleške podstave, v UTS pa kratice iz slovenskega termina. Na podlagi tega razmerja bi bilo mogoče sklepati, da kratice iz angleške podstave prevladujejo v naravoslovju, kjer so kratice tudi bolj pogoste. Če je kratic v določeni stroki res veliko, je manj verjetno, da se bo vzporedno razvijal sistem kratic, tvorjenih iz slovenskih terminov, tj. ustreznikov za angleške termine. Poleg tega je to očitno v nekaterih strokah celo nazaželeno (prim. 8. točko Splošnih določb v *Angleško-slovenskem slovarju izbranih izrazov iz biokemije in molekularne biologije* – glej razdelek 2.2.1).

Če povzamemo, v absolutnem smislu je kratic iz angleške podstave več, vendar pa se slika nekoliko spremeni, če si ogledamo stanje v vsakem slovarju posebej. V 7 slovarjih je več kratic iz slovenske podstave, v 4 pa je več kratic iz angleške podstave. Kratic, ki imajo podstavo iz drugih jezikov (latinščina, francoščina, nemščina), je zanemarljivo malo (0,02 %). To pomeni, da kratice v slovenski terminologiji nastajajo skoraj izključno iz angleških in slovenskih terminov. Rezultati analize nakazujejo, da sta slovarja z največ kraticami iz angleške podstave BTS in FTS2, slovar z največ kraticami iz slovenske podstave pa je UTS. Vsi trije slovarji tudi sicer iztopajo po številu kratic glede na vse iztočnice v konkretnem slovarju (FTS2 5 %, UTS 3 % in BTS 1 %). V drugih analiziranih slovarjih namreč odstotek kratic glede na vse iztočnice v slovarju ne preseže 0,6 %.

4 Zaključek

Za analizo kratic v terminoloških slovarjih smo pregledali 14 terminoloških slovarjev, ki so nastali v Terminološki sekciji Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU po letu 2000. Zanimalo nas je troje: koliko kratic in drugih krajšav je v pregledanih slovarjih in kolikšen je njihov delež glede na vse termine v posameznem slovarju; kako so kratice v slovarjih predstavljene in iz katere podstave so te kratice tvorjene – iz slovenske ali tujejezične.

Analiza je pokazala, da so najpogostejša vrsta krajšav v obravnavanih terminoloških slovarjih kratice, poleg tega pa so uslovarjeni tudi okrajšave in simboli. Če iz analize izločimo specifična primera FTS2, ki ima veliko število okrajšav, in SSS, ki vključuje veliko simbolov, kratice predstavljajo približno 90 % vseh krajšav v terminoloških slovarjih.

²⁴ V nekaterih primerih slovenska kratica obstaja, vendar v slovarju ni zabeležena, npr. v FTS2 terminu *biofarmaceutski klasifikacijski sistem* ustreza kratica *BCS*, tvorjena iz ang. termina *biopharmaceutics classification system*. Kratica *BKS*, tvorjena iz slovenskega termina, se pojavi npr. v diplomski nalogi A. Žmave Določanje aktivnosti pankreatina ter in vitro lipolize na lipidih osnovanih sistemov s pH-stat metodo (2013), http://www.ffa.uni-lj.si/fileadmin/datoteke/Knjiznica/diplome/2013/Zmave_Anja_dipl_nal_2013.pdf.

Preverili smo tudi delež krajšav glede na celoto iztočnic v vseh slovarjih in ugotovili, da krajšave v absolutnem smislu pravzaprav predstavljajo zelo majhen delež terminov, in sicer okrog 1 %. Odstotek pa ni enak v vseh strokah, po količini krajšav izstopajo FTS2 (10 %, od tega 5 % kratic), UTS (3 %, večinoma gre za kratice) in BTS (1 %, večinoma gre za kratice). V večini pregledanih slovarjev je krajšav manj kot 1 %.

Prikaz kratic v terminoloških slovarjih ni enoten, vendar pa imajo kratice v teh slovarjih nesporno status termina – prikazane so na ravni iztočnic in ne le kot dodatek razvezani obliki termina. Praviloma so predstavljene v kazalčnih slovarskih sestavkih z enosmerno puščico, ki kaže na razvezano obliko termina, nekatere pa so obravnavane v polnem slovarskem sestavku, kar pomeni, da imajo definicijo. Enosmerna puščica v teh primerih ne pomeni, da je kratica manj ustrezna oblika termina, čeprav drži, da enosmerna puščica v terminoloških slovarjih načeloma nakazuje normativno neenakovredno razmerje. Ena od mogočih rešitev te zadrege je uporabljena v dveh slovarjih, in sicer v BTS in TSA2, kjer razmerje med kratičnim terminom in njegovo razvezano obliko ponazarja obojesmerna puščica.

Pokazalo se je, da v slovenski terminologiji kratice nastajajo skoraj izključno iz angleščine in slovenščine, kratic iz drugih jezikov je izjemno malo, le 0,02 %. V absolutnem smislu je kratic iz angleških terminov več, s podrobnejšo analizo pa smo ugotovili, da je pretežen izvor kratic odvisen predvsem od stroke. Rezultati analize so pokazali, da sta slovarja z največ kraticami iz angleške podstave BTS in FTS2. Slovar z največ kraticami iz slovenske podstave pa je UTS. Farmacija, urbanizem in botanika pa so tudi sicer področja, ki po naši analizi izstopajo po količini uslovarjenih kratic.

VIRI IN LITERATURA

- Angleško-slovenski slovar izbranih izrazov iz biokemije in molekularne biologije.* 2012. Ur. M. Žakelj - Mavrič in M. Dolinar. Ljubljana: Slovensko biokemijsko društvo. Na spletu.
- Ljudmila BOKAL, 2004: Znamenja angleščine kot globalnega jezika v slovenščini, še posebej s stališča terminologije. *Terminologija v času globalizacije.* Ur. M. Humar. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU. 45–55.
- Botanični terminološki slovar.* 2013. Ur. F. Batič in B. Košmrlj - Levačič. Ljubljana: Založba ZRC SAZU, ZRC SAZU. Na spletu.
- Roger A. BRUMBACK, 2009: ABRV (or Abbrevobabble Revisited). *Journal of Child Neurology* 24/12. 1477–79. Na spletu.
- Maria Teresa CABRÉ, 1999: *Terminology: Theory, methods and applications.* Amsterdam; Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.
- Farmaceutski terminološki slovar: 2., dopolnjena in pregledana izdaja.* 2019. Ur. M. Humar, J. Šmid - Korbar in A. Obreza. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU.
- Alenka GLOŽANČEV, 1991: *Enobesedna imena slovenskih podjetij.* Ljubljana: ISJFR ZRC SAZU.

- Andrew H. HALES, Kipling D. WILLIAMS in Joel RECTOR, 2017: Alienating the Audience: How Abbreviations Hamper Scientific Communication *Observer* 30/2. Na spletu.
- Miroslav KALIŠNIK, 1998: O medicinskem izrazju v slovenskih besedilih. *Slovensko naravoslovno-tehnično izrazje*. Ur. M. Humar. Ljubljana: ZRC SAZU, Založba ZRC. 79–83.
- Mojca KOMPARA, 2015: Raba veznikov in predlogov pri tvorbi kratic. *Jezikoslovni zapiski* 21/1. 51–62. Na spletu.
- Tomo KOROŠEC, 1993: O krajšavah. 29. *SSJLK*. Ur. M. Hladnik. Ljubljana: FF. 15–27.
- James A. KUSHLAN, 1995: Use and Abuse of Abbreviations in Technical Communication. *Journal of Child Neurology* 10/1. 1–3. Na spletu.
- Terezija LEBEN - PIVK, 1998: Krajšave v gumarstvu. *Slovensko naravoslovno-tehnično izrazje*. Ur. M. Humar. Ljubljana: ZRC SAZU, Založba ZRC. 57–68.
- Tina LENGAR VEROVNIK, 2018: Obravnava kratic v prenovljenih pravopisnih pravilih: Novosti in spremembe. *Jezikoslovni zapiski* 24/2. 43–54. Na spletu.
- Nataša LOGAR, 2003: Kratice in tvorjenke iz njih – aktualna poimenovalna možnost. *Współczesna polska i słoweńska sytuacja językowa/Sodobni jezikovni položaj na Poljskem in v Sloveniji*. Ur. S. Gajda in A. Vidovič Muha. Opole: Uniwersytet Opolski, Instytut Filologii Polskiej; Ljubljana: Univerza v Ljubljani, FF. 131–49.
- Nataša LOGAR, 2005: Norma v slovarju sodobne slovenščine: Zloženke in kratice. *Družboslovne razprave* XXI/48. 211–25. Na spletu.
- Medinstitucionalni slogovni priročnik*. Urad za publikacije EU. Na spletu.
- Andrej PAULIN, 2009: Tipologija slovenske tehniške terminologije. *Terminologija in sodobna terminografija*. Ur. N. Ledinek, M. Žagar Karer in M. Humar. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU. 195–201.
- Pravopis 8.0: Pravila novega slovenskega pravopisa za javno razpravo*. Na spletu.
- Matej RODE, 1974: Poskus klasifikacije krajšav. *Slavistična revija* 22/2. 213–19.
- Eva SICHERL in Andreja ŽELE, 2012: *Slovensko-angleški glosar jezikoslovnega izrazja*. Ljubljana: FF. Na spletu.
- Slovar slovenskega knjižnega jezika: Druga, dopolnjena in deloma prenovljena izdaja*. 2014. Ljubljana: Založba ZRC SAZU, ZRC SAZU. Na spletu.
- Slovenski pravopis*. 1950. Ljubljana: DZS. Na spletu.
- Slovenski pravopis*. 1962. Ljubljana: DZS. Na spletu.
- Slovenski pravopis*. 2001. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU. Na spletu.
- Slovenski smučarski slovar*. 2013. Ur. L. Bokal. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU. Na spletu.
- Terminološki slovar avtomatike: 2., dopolnjena in pregledana izdaja*. 2018. Na spletu.
- Jože TOPORIŠIČ, 1992: *Enciklopedija slovenskega jezika*. Ljubljana: CZ.
- Urbanistični terminološki slovar*. 2016. Ur. B. Mihelič, M. Humar in M. Nikšič. Ljubljana: Založba ZRC SAZU, ZRC SAZU. Na spletu.
- Ada VIDOVIČ MUHA, 2000: *Slovensko leksikalno pomenoslovje: Govorica slovarja*. Ljubljana: FF.

SUMMARY

In this article, we analyze abbreviations in fourteen terminological dictionaries that were compiled in the Terminological Section of the Fran Ramovš Institute of the Slovenian Language. In performing the analysis, we were interested in three things: 1) the quantity of abbreviations in the dictionaries, 2) the way abbreviations are presented in the dictionaries, and 3) the language of terms from which abbreviations are formed (Slovenian terms or foreign terms). The number of abbreviations in terminological dictionaries is relatively small in absolute terms. Considering all entries in all fourteen dictionaries (65,747), abbreviations represent 0.9 % of the total. The dictionaries that have the most abbreviations are the *Farmacevtski terminološki slovar: 2., dopolnjena in pregledana izdaja* (Pharmaceutical terminological dictionary, 2nd edition), the *Urbanistični terminološki slovar* (Terminological dictionary of urban planning), and the *Botanični terminološki slovar* (Botanical terminological dictionary).

Abbreviations in the dictionaries analyzed are considered terms. They are presented in a dictionary entry in which they are usually followed by a one-way arrow pointing to a full form of the term. Abbreviations are only occasionally defined. In two dictionaries, the *Botanični terminološki slovar* (Botanical terminological dictionary) and the *Terminološki slovar avtomatike: 2., dopolnjena in pregledana izdaja* (Terminological dictionary of automated control systems and robotics, 2nd edition), a one-way arrow is replaced with a two-way arrow. Authors of these two dictionaries wanted to explicitly emphasize that an abbreviation is a no less appropriate or less common form of a term.

According to the results of the analysis, we can conclude that abbreviations from English and Slovenian terms prevail over abbreviations from other languages. There are more abbreviations from English terms in absolute terms; however the analysis showed that the origin of abbreviations depends a great deal on the field of expertise. There are more abbreviations from English terms in pharmacy and botany, which are natural sciences. On the other hand, there are more abbreviations from Slovenian terms in urban planning, which is a social science.